

**Zpráva z kontroly průběhu závěrečné zkoušky
podle jednotného zadání v řádném termínu
2016**

Praha, červenec 2016

1 Úvod

Ve školním roce 2014/2015 střední školy s učebními obory (kategorie E, H) poprvé po mnoha letech pilotního ověřování povinně realizovaly závěrečnou zkoušku podle jednotného zadání (dále „závěrečná zkouška“). Česká školní inspekce provedla monitoring a kontrolu její organizace a jejího průběhu, při kterých nezjistila žádné závažnější nedostatky a jen nízký počet porušení právních předpisů, které konání zkoušky upravují. Ke kontrole závěrečné zkoušky přistoupila Česká školní inspekce také ve školním roce 2015/2016, konkrétně ve dnech 25. května – 28. června 2016. Inspekční činnost byla zaměřena zejména na dodržování právních předpisů a také na získání informací o průběhu závěrečné zkoušky.

Předmětem inspekční činnosti byla kontrola dodržování vybraných ustanovení zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a souvisejících a prováděcích právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání.¹ Dále byla kontrola zaměřena na dodržování ustanovení vyhlášky č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem.

Kromě kontroly dodržování právních předpisů zjišťovala Česká školní inspekce také informace o podmínkách, průběhu a hodnocení částí závěrečné zkoušky. Ředitelé škol vyplňovali rovněž anketní formulář, jehož účelem bylo získání doplňujících informací k prováděné inspekční činnosti.

2 Počty navštívených škol a oborů vzdělání

V rámci inspekční činnosti bylo navštíveno celkem 79 středních škol, ve kterých probíhala kontrola závěrečné zkoušky a zjišťování informací u 133 oborů vzdělání (z toho 113 oborů kategorie H, 19 oborů kategorie E a 1 obor kategorie J).

Tabulka č. 1 Počty navštívených oborů

Skupiny oborů vzdělání	Počet oborů
23 Strojírenství a strojírenská výroba	29
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	19
28 Technická chemie a chemie silikátů	1
29 Potravinářství a potravinářská chemie	7
33 Zpracování dřeva a hudebních nástrojů	8
34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	5
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	13
39 Speciální a interdisciplinární obory	2
41 Zemědělství a lesnictví	6
53 Zdravotnictví	2
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	23
66 Obchod	9
69 Osobní a provozní služby	5
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	2
82 Umění a užité umění	2
Celkem	133

¹ § 174 odst. 2 písm. d) školského zákona.

3 Hlavní zjištění

Česká školní inspekce při kontrole závěrečné zkoušky v řádném termínu (v květnu a červnu 2015) zjistila porušení právních předpisů pouze v jednom případě, kdy došlo k porušení § 142 odst. 1 ve spojení s § 144 odst. 1 písm. g) školského zákona. Škola v tomto případě poskytovala vzdělávání na jiné adrese, než je uvedeno v rejstříku škol a školských zařízení.

3.1 Kontrolní část

Během závěrečné zkoušky kontrolovala Česká školní inspekce podmínky a průběh písemné zkoušky, praktické zkoušky a ústní zkoušky. Kontrolováno bylo personální zajištění zkoušky, organizace a průběh zkoušky a řádné vedení dokumentace ke zkoušce, u ústní zkoušky byla navíc provedena kontrola hodnocení zkoušek.

3.2 Zjišťovací část

Závěrečná zkouška probíhala ve všech oborech v souladu s organizačními pokyny uvedenými v jednotných zadáních závěrečné zkoušky.

U písemné zkoušky vybírá ředitel školy z jednotného zadání pro řádný termín nejméně tři témata, z nichž si žák jedno volí. Česká školní inspekce zjišťovala, zda ve volbě žáků některé téma převažovalo, což se potvrdilo v 56,3 % oborů. Žáci si přirozeně vybírali taková témata, která se jim jevila jako nejsnadněji zpracovatelná a nejméně náročná.

Jednotné zadání písemné zkoušky obsahuje anotace témat, které je možné předložit žákům při volbě témat. Tyto anotace slouží žákům k usnadnění volby u rozsáhle zpracovaných témat. Anotace písemné zkoušky byly žákům poskytnuty ve výrazné většině oborů (90,5 %).

S ohledem na podporu spolupráce středních škol a firem bylo kromě jiného zjišťováno, v kolika oborech se praktická zkouška konala přímo ve firmách. Praktická zkouška byla realizována ve firmách přibližně v sedmině oborů (13,9 %), v největší míře ve skupinách oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus (obor Kuchař – číšník) a Obchod (obor Prodavač).

Dále bylo zjišťováno, zda byly u ústní zkoušky zajištěny doplňující podklady (ukázky materiálů, výrobky, obrázky, schémata apod.). Tyto doplňující podklady byly žákům k dispozici ve výrazné většině oborů (89,7 %). Doplňující podklady mohou být velmi vhodnou pomůckou při odstraňování nejrůznějších bariér, mohou např. usnadňovat projev žákům s nižší úrovní komunikativních dovedností.

Jako vhodná byla hodnocena přítomnost odborníka z praxe mezi zkoušejícími u závěrečné zkoušky. Odborník z praxe se hodnocení závěrečné zkoušky účastnil velmi často (v 90,4 % oborů vzdělání).

Samostatná odborná práce byla součástí praktické zkoušky v 30,4 % oborů, v největší míře v oboru Kuchař – číšník. V rámci samostatné odborné práce zpracovávají žáci písemnou formou komplexní úkol zaměřený na prokázání všeobecných i odborných znalostí a dovedností, které úzce souvisejí s praktickými činnostmi v daném oboru. Při zpracování samostatné odborné práce mohou žáci prokázat hlubší znalost určité odborné problematiky, samostatný tvůrčí přístup a mohou také prezentovat výsledky své práce. Prezentace a obhajoba výsledků samostatné odborné práce je součástí praktické zkoušky. Školy mají se zařazením samostatné odborné práce výrazně pozitivní zkušenosti.

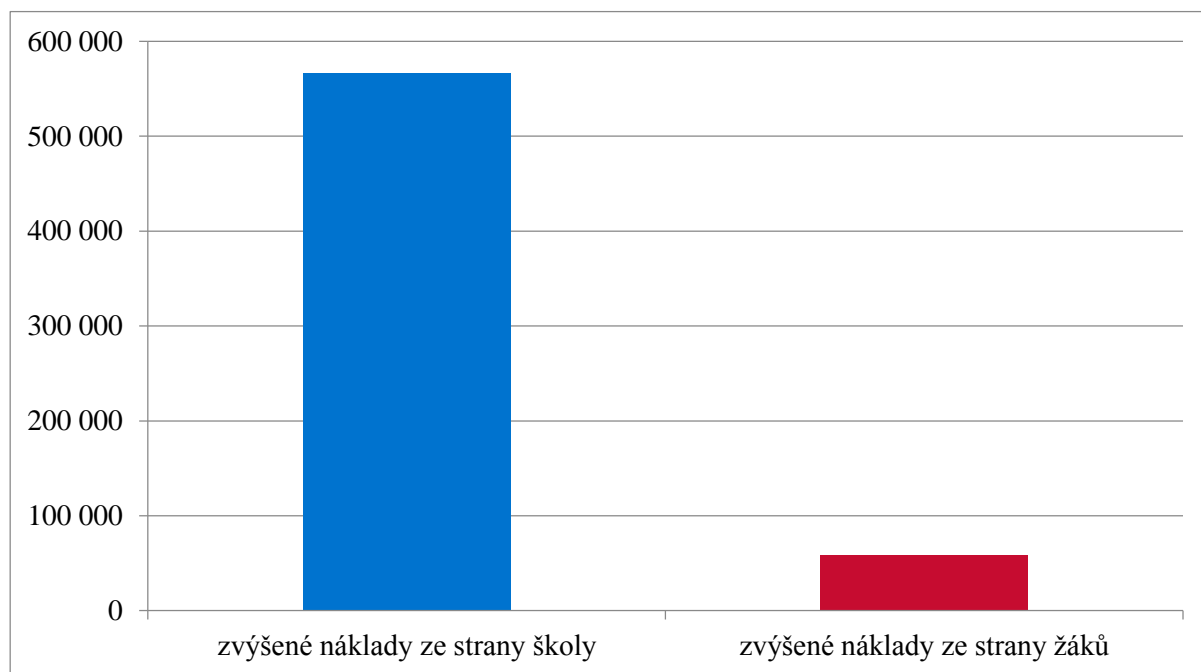
Zvýšené náklady na závěrečnou zkoušku

Realizace praktické závěrečné zkoušky podle jednotného zadání si podobně jako v minulém školním roce vynutila zvýšené náklady ze strany školy i ze strany žáků. Podle ředitelů škol² si realizace praktické zkoušky u necelé poloviny oborů (48,1 %) vyžádala zvýšené náklady ze strany školy, přičemž v průměru činila částka zvýšených nákladů na jednoho žáka ze strany školy 807 Kč. Nejvyšší průměrná částka pak byla zaznamenána ve skupině oborů Stavebnictví (1 189 Kč) a Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (1 188 Kč).

Praktická zkouška si u některých oborů vyžádala zvýšené náklady také na straně žáka. Taková situace nastala v 8,5 % oborů (9 oborů), přičemž průměrná částka zvýšených nákladů na jednoho žáka v rámci realizace praktické zkoušky se v těchto oborech rovnala 339 Kč, žáci ve skupině oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus vynaložili v průměru 407 Kč a žáci ve skupině oborů Obchod 100 Kč.

Zvýšené náklady na realizaci praktické zkoušky vynaložené školou a žáky v kontrolovaných oborech vzdělání ukazuje graf č. 1.

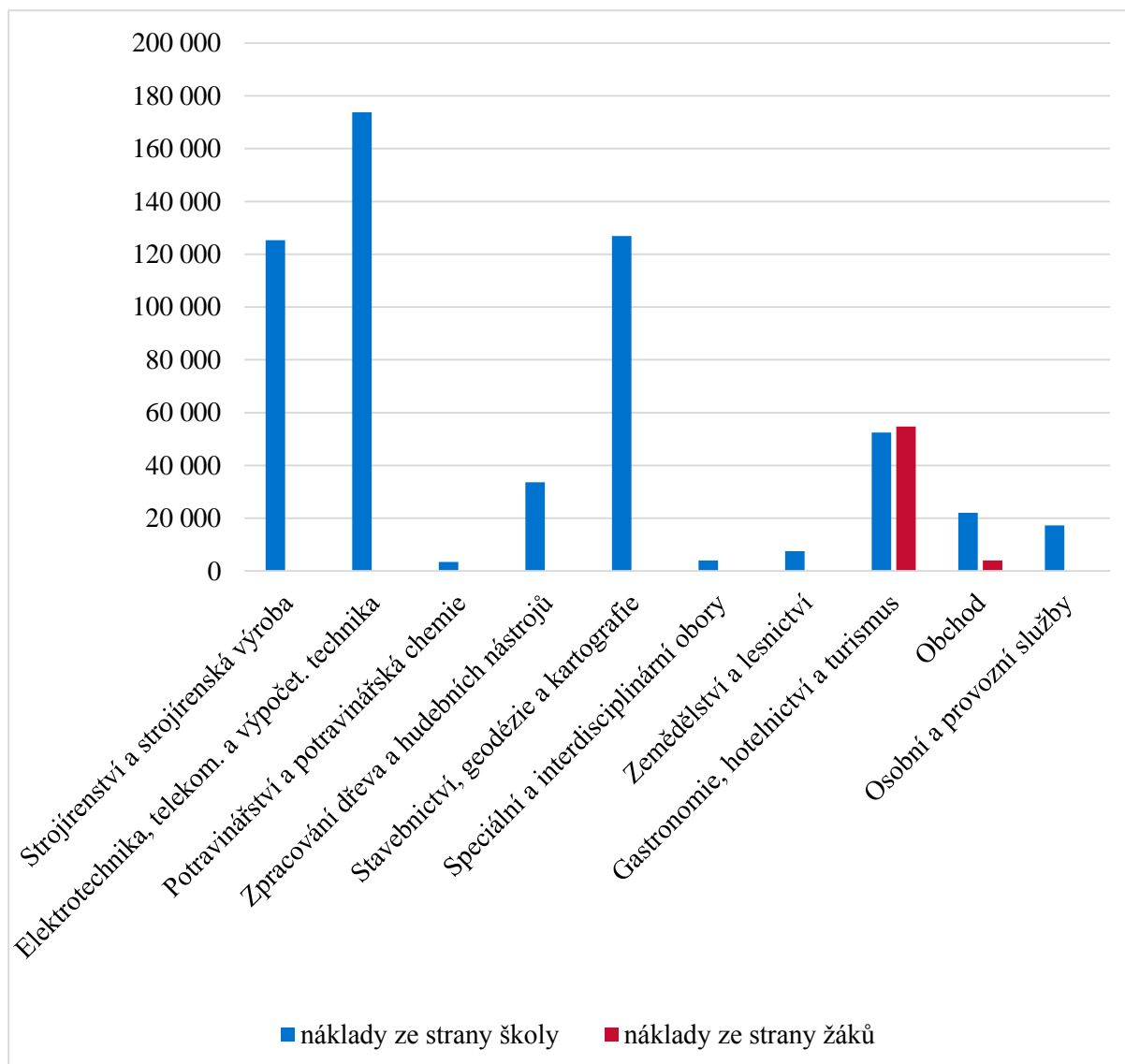
Graf č. 1 Zvýšené náklady ze strany školy a ze strany žáků, které si vyžádala realizace praktické zkoušky (v Kč)

Rozdělení zvýšených nákladů podle skupin oborů vzdělání vyučovaných v navštívených školách je zobrazeno v grafu č. 2.

² Ředitelé středních škol vyplnili 106 anketních formulářů.

Graf č. 2 Zvýšené náklady ze strany školy a ze strany žáků, které si vyžádala realizace praktické zkoušky podle skupin oborů vzdělání (v Kč)

4 Závěr

Pozitivní zjištění

- Nebylo zjištěno porušení právních předpisů v personálním zajištění zkoušky, organizaci a průběhu zkoušky včetně řádného vedení dokumentace.
- Ve výrazné většině oborů (90,5 %) byly žákům poskytnuty anotace témat písemné zkoušky.
- Školy zajistily u ústní zkoušky doplňující podklady (ukázky materiálů, výrobky, obrázky, schémata apod.) ve výrazné většině oborů (89,7 %).
- Školy zajistily účast odborníka z praxe při hodnocení závěrečné zkoušky (90,4 % oborů vzdělání).

Negativní zjištění

- Praktická zkouška byla realizována ve firmách přibližně v sedmině oborů (13,9 %).
- Realizace praktické závěrečné zkoušky podle jednotného zadání si podobně jako v minulém školním roce vynutila zvýšené náklady ze strany školy i ze strany žáků. Tyto náklady nejsou školám nijak kompenzovány.
- Výsledky žáků u jednotné závěrečné zkoušky nejsou centrálně evidovány. Stát (MŠMT) nemá k dispozici údaje o výsledcích vzdělávání žáků ani v regionální struktuře, ani na národní úrovni.

Na problém zvýšených nákladů na straně školy i jednotlivých žáků při realizaci praktické zkoušky v některých oborech středního odborného vzdělávání poukázala Česká školní inspekce již ve školním roce 2014/2015 a doporučila také, aby byly zvýšené náklady na realizaci praktické zkoušky v rámci podpory odborného vzdělávání kompenzovány. Vedle toho Česká školní inspekce také doporučovala zavedení centrální evidence žáků účastnících se v jednotlivých oborech jednotné závěrečné zkoušky. Zjištění z aktuálního školního roku 2015/2016 však ukázala, že k žádným změnám v těchto oblastech nedošlo.